

ВОДИЧ ЗА БОРБУ ПРОТИВ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И НАСИЉА

ACT NOW

With funding from

 Austrian
Development
Cooperation

Brot
für die Welt

ЧОВЕКОЉУБЉЕ
ДОБРОТВОРНА ФОНДАЦИЈА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

Издавач:
ЧОВЕКОЉУБЉЕ, ДОБРОТВОРНА ФОНДАЦИЈА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

За издавача:
Мр Драган М. Макојевић

Аутор:
Ана Рокнић

Рецензент:
Илија Радовановић, Човекољубље

Штампа:
Агенција за издаваштво Бернар

Тираж:
1.500

Водич је резултат рада на пројекту
Подршка борби против маргинализације младих у Србији у периоду пандемије COVID-19 - ACT NOW

Овај водич настао је уз финансијску подршку
Аустријске развојне сарадње

У Београду, 2022

ДИСКРИМИНАЦИЈА

је неједнако поступање према једнакима и једнако поступање према неједнакима.

То је неједнако третирање, искључивање, довођење у подређен положај појединца или групе људи који се налазе у истој или сличној ситуацији.

Дискриминација је и када се особе које су у неравноправном положају, третирају на исти начин и увек је заснована на личном својству које је стварно или се претпоставља да постоји али је везано за личност појединца.

Лична својства су: боја коже, раса, држављанство, национална припадност, језик, верска припадност, политичко уб еђење, пол, род, сексуална оријентација, полне карактеристике, имовно стање, рођење, здравствено стање, инвалидитет, брачно стање, породични статус, старосно доба, осуђиваност, изглед, чланство у полититичким организацијама и др. Могуће је да будемо дискриминисани и због два или више личних својстава (нпр. пол и здравствено стање) и тада се сматра да смо изложени вишеструкој дискриминацији, која представља тежак облик дискриминације.

Дискриминација може бити: директна или индиректна, намерна или почињена из незнања.

Облици дискриминације су: непосредна и посредна, говор мржње, удруживање ради вршења дискриминације, узнемиравање и понижавајуће поступање, позивање на одговорност, повреда начела једнаких права и обавеза, полно и родно узнемиравање.

Ко дискриминише

Свако може да дискриминише: службеници, органи власти, здравствени радници, полиција, наставници...

Где се дискриминација дешава

Дискриминација се може десити било где: у школи, на послу, у породици, у болници, на јавном месту, у суду, пред органом јавне власти, у полицији, на улици...

Коме се може десити дискриминација

Дискриминација се може десити свима: појединцима, групама, правним лицима

Шта није дискриминација

Дискриминација се често "меша" са неком другим повредама права, рецимо злостављањем на раду (мобингом) или са сваким неправилним поступањем органа јавне власти. Дискриминација се најлакше разликује од других повреда права, уколико се постави питање да ли је одређено поступање или пропуштање да се поступи засновано на неком нашем личном својству. Ако је одговор негативан, може се закључити да у конкретном случају нема дискриминације.

With funding from

 Austrian
Development
Cooperation

Brot
für die Welt

ЧОВЕКОЉУБЉЕ
ДОБРОТВОРНА ФОНДАЦИЈА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

Уколико, сматрамо да смо стављени у неједнак положај због неког нашег личног својства на располагању су нам два механизма заштите од дискриминације :

Повереник за заштиту равноправности је самосталан и независан државни орган специјализован за спречавање и сузбијање свих облика дискриминације.

Повереник је надлежан да прима и разматра притужбе због дискриминације, даје мишљења и препоруке о начину отклањања повреде права и изриче законом утврђене мере за спровођење препорука.

Повереник има овлаштење да у јавном интересу покреће стратешке парнице за заштиту од дискриминације осетљивих и угрожених друштвених група, да подноси прекршајне и кривичне пријаве као и предлоге за оцену уставности и законитости. Такођер Повереник препоручује органима јавне власти и другим лицима преузимање одређених мера, прати спровођење закона и прописа, даје мишљења о нацртима закона и иницира њихово доношење и измене.

Поступак пред Повереником

Поступак се покреће притужбом коју подноси лице које је претрпело дискриминацију или организација цивилног друштва у његово име (у овом случају мора се доставити писана сагласност лица у чије име организација подноси притужбу). Поступак је потпуно бесплатан без обзира на исход.

Притужба се подноси у писаној форми на обрасцу који је доступан на следећем линку:

<http://ravNOPravnost.gov.rs/diskrimnacija/prituzba-zbog-diskriminacije/>

Образац је доступан на српском језику (оба писма) као и на језицима националних мањина Републике Србије. Притужба мора бити потписана (руком, факсимилом или електронским потписом) а потом послата Поверенику поштом на адресу :Повереник за заштиту равноправности, Булевар краља Александра 84, 11 000 БЕОГРАД или на мејл адресу: poverenik@ravNOPravnost.gov.rs

Ток поступка

По испуњењу услова за поступање по притужби у року од 15 дан од дана пријема притужба се доставља лицу против кога је поднета. Лице против кога је поднета притужба има рок од 15 дана да се изјасни о наводима из притужбе. Након тога се утврђује чињенично стање у конкретном случају. Рок за доношење одлуке Повереника је 90 дана од дана пријема притужбе.

Одлуком се утврђује да ли је дошло до повреде одредаба Закона о забрани дискриминације. Ако је дошло до повреде Повереник даје препоруке дискриминатору о мерама које треба да подузме у циљу отклањања повреде права.

Ако дискриминатор не поступи по препоруци у датом року, Повереник му изриче меру опомене. Уколико и након 30 дана од мере опомене дискриминатор не поступи по препоруци, Повереник о томе извештава јавност обавештењем у дневним новинама са националним тиражом и на сајту Повереника.

Судска заштита од дискриминације

Поступак за судску заштиту од дискриминације је хитан али није одређено у ком временском року мора да се заврши. Овај поступак није бесплатан, трошкови зависе од судских такси и од исхода поступка. Тужилац одређује да ли се тужба подноси суду по месту пребивалишта или по месту пребивалишта дискриминатора.

Тужбом се може тражити следеће:

1. забрана вршења радње од које прети дискриминација
2. утврђење да је тужени дискриминаторски поступао према тужиоцу или другоме
3. извршење радње ради уклањања дискриминаторског понашања
4. накнада материјалне и нематеријалне штете
5. објављивање пресуде

Поступак пред судом је могуће водити након окончања поступака пред Повереником али не и истовремено. Врло је важно да се информисете о дискриминацији, како се она испољава и утиче на особу која трпи дискриминацију. Последице дискриминације су некад видљиве а некад нису и зато су опасне и тешке. Дискриминација појединаца и група дугорочно нарушава односе у друштву.

Уважавањем различитости и недискриминацијом, градимо друштво истинске равноправности.

НАСИЉЕ

Шта се сматра насиљем у породици

- Наношење или покушај наношења телесне повреде
- Изазивање страха претњом убиства или наношења телесне повреде члану породице или њему блиском лицу
- Присилјавање на сексуални однос
- Навођење на сексуални однос или навођење на сексуални однос са лицем које није навршило 14. година живота или немоћним лицем
- Ограничавање слободе кретања или комуницирања са трећим лицима
- Вређање, као и свако друго дрско, безобразно и злонамерно понашање

Ко чини насиље

Насиље у породици чини свако ко применом насиља, претњом да ће напасти на живот или тело, дрским или безобзирним понашањем угрожава спокојство, телесни интегритет или душевно стање члана своје породице. То је понашање којим члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог или других чланова породице. Свако има право на заштиту од насиља у породици, у складу са законом.

Шта насиље у породици разликује од других облика насиља

Ова врста насиља се разликује од осталих због чињенице да су насилник и жртва у емоционално блиском односу. Ту је и проблем моћи и контроле коју насилник осећа и тај и такав однос са жртвом не жели да прекине. Насилници контролишу жртвину кретање, њене контакте, новац, настоје да је изолују од остатка породице и пријатеља и то чини механизме насиља. Непрестано стављају жртви до знања да је сама, да је њено понашање разлог за насиље, прети на најразличитије начине при покушају жртве да напусти насилника. Реч је о безобзирним механизмима контроле насилника над жртвом. Насилници често умањују насиље које су починили, покушавају да се оправдају и пребацују кривицу на жртву, жели да има надмоћ над жртвом и то је његов правац деловања. Насилник не може да функционише без жртве. Кад се жртва супротстави, долази до насиља.

Изузетно је важно разумевање позиције жртве насиља као и њено трауматско искуство. Жртве насиља, неретко, оклевају да траже помоћ или желе да остану анонимне кад пријављују насиље. Плаше се реакције насилника, али и остатка породице кад сазнају за пријаву. Осећају стид или кривицу због оног што су преживеле, посебно када је реч о силовању или сексуалном злостављању.

Чланом породице, сматрају се: супружници, њихова деца, преци супружника у правој линији крвног сродства, ванбрачни партнери и њихова деца, усвојилац и усвојеник, хранилац и храњеник. Члановима породице сматрају се и браћа и сестре, њихови супружници и деца, бивши супружници и њихова деца и родитељи бивших супружника, ако живе у заједничком домаћинству, као и лица која имају заједничко дете или је дете на путу да буде рођено, иако никада нису живела у истом породичном домаћинству.

Послове заштите породице, помоћи породици и старатељства обавља Центар за социјални рад. Поступак у спору покрене се тужбом, коју могу поднети: члан породице према коме је насиље извршено, његов законски заступник, јавни тужилац и орган старатељства.

With funding from

 Austrian
Development
Cooperation

Brot
für die Welt

ЧОВЕКОЉУБЉЕ
ДОБРОТВОРНА ФОНДАЦИЈА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

РОДНО ЗАСНОВАНО НАСИЉЕ

Сваки облик родно заснованог насиља, односно сваки поступак који доводи до наношења штете или патње физичке, менталне или сексуалне природе, претње таквим поступцима, принуда и други облици ограничавања слободе представљају насиље над женама као облик дискриминације у смислу Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена, најважнијег међународног уговора у области права жена, који је Република Србија ратификовала 1981. године.

Насиље у породици и у партнерским односима има различите облике и манифестације:

- Физичко насиље је намерна употреба физичке силе која може да изазове бол, повреду, инвалидитет или смрт.
- Сексуално насиље је сексуални акт без сагласности или могућности избора жртве да да пристанак, независно од тога да ли се акт одиграо, затим сексуални акт или покушај тог акта када особа није у стању да се сагласи или одбије учешће услед болести, инвалидитета, утицаја психоактивних супстанци, узраста, односно застрашивања, уцене или притиска, болан и понижавајући сексуални чин.
- Психичко насиље је нарушавање спокојства жртве услед понашања, претњи и примене метода застрашивања са или без употребе оруђа и оружја којима се могу изазвати телесне повреде. Специфичан облик психичког насиља је контролисање жртве праћењем, односно ухођењем, где се понавља узнемиравање и застрашивање.
- Економско насиље је облик психичког насиља које подразумева неједнаку доступност заједничким средствима, ускраћивање или контролисање приступа новцу, спречавање запошљавања или образовања и стручног напредовања, ускраћивање права на власништво, присиљавање да се одрекне власништва, отуђење ствари без сагласности и друге манифестације.

Полиција може на различите начине доћи до сазнања да је извршено насиље у породици (непосредно, посредно и самоиницијативно) и то:

- када жртва својевољно пријави насиље,
- од анонимног или познатог лица (путем телефона или писаним путем),
- када од стране суда или тужилаштва добије одређене налоге за поступање,
- пријавом од стране службеника Здравственог центра, Центра за социјали рад или друге установе,
- обављањем других полицијских послова и безбедносних задатака.

Циљ полицијске интервенције је да заустави насиље у породици у границама полицијских овлашћења. Неопходно је полицијским службеницима који су упућени на интервенцију, доставити податке о сазнањима везаним за пријављено лице, да ли постоје сазнања да је под дејством алкохола, опојних дрога или лекова који утичу на његово психичко стање. Такође, да ли је приликом пријављеног насиља примењена сила, оружје или друго средство, којим је жртва повређена или је могла бити повређена, као и да ли је пријављено лице раније вршило исто или слична дела са елементима насиља.

Деца су жртва насиља чак и када му нису директно изложена, већ гледају, насиље у својој кући, према мајци или неком другом члану породице. Центри за социјални рад би требало да прате дешавања у таквим породицама.

Све је више жена, жртава насиља у породици, а посебно је забрињавајуће што их је све више које изгубе живот. Жртве из различитих разлога одбијају да пријаве насилника. У готово 90 одсто случајева жртве су жене. Насилници су у око 80 процената мушкарци.

Неопходно је да се цело друштво суочи са постојањем овог проблема и да се предузимањем низа мера сви укључимо у спречавање породичног насиља и помоћ жртвама, како би се спречило да насиље одведе жртву у болест, инвалидност или смрт.

Телефонски контакти организација које се баве превенцијом насиља:

- ПОЛИЦИЈА 192
- Пријава насиља у породици 0800-100-600
- Женски центар SOS телефон против насиља над женама и децом радним даном (10 - 20h) 011/ 2645-328
- SOS телефон за жене и децу жртве насиља (14-18h) 011/ 3626-006
- SOS Дечја линија „Број за проблем твој“ бесплатни и поверљиви позиви (0-24h) 0800-123456
- SOS Центар за младе (18-22h) 011/ 3192-782
- Аутономни женски центар – SOS телефон за подршку женама жртвама насиља - 0800 100 007 (од 10.00 до 20.00 часова радним данима)
- ФЕНОМЕНА КРАЉЕВО, Хероја Маричића 80, 036/235-706, лиценцирани SOS телефон 0800350036 од 10-18 www.fenomena.org
- PRAXIS КРАЉЕВО, Хајдук Вељкова 2, 036/235 706, www.praxis.rs

Списак организација које се баве превенцијом насиља и подршком жртвама насиља у Републици Србији налазе се на следећем линку:

www.womenngo.org.rs/konsultacije-za-zene/vazni-telefoni